

НАКШИ КОНСТИТУТСИЯИ ЧУМХУРИИ ТОЧИКИСТОН ДАР ТАЪМИНИ БАРОБАРХУКУКИИ ШАХРВАНДОН БА ХИЗМАТИ ДАВЛАТӢ

“Кабули Конуни асосии кишвар, ки аслан бо дарназардошти андешаву пешниҳодҳои сершумори мардуми шарифи Тоҷикистон таҳия гардидааст, танҳо ба шарофати кӯшишу талошҳои халқи тоҷик дар эъмори давлатдорӣ навин муассар гардид. Аз ин лиҳоз, кабули ин санад дастоварди бузурги миллии мо ба шумор меравад”.

Эмомалӣ Раҳмон

Чумхурии Тоҷикистон баъд аз эълон намудани соҳибистиклолии худ роҳи навро пеш гирифт, ки асоси онро эъмори давлати соҳибхитӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона ташкил медиҳад. Истиқлоли давлатӣ дигаргунҳои куллиро дар ҳама соҳаҳои ҳаёти давлатию ҷаъмиятӣ ба миён овард. Махсусан, яке аз дастовардҳои нодирӣ замони соҳибистиклолӣ ин кабули Конститутсияи Чумхурии Тоҷикистон буд, ки асоси ба амал баровардани ислоҳоти низоми конунгузорӣ ва идоракунии давлатӣ гардид. Маҳз ин марҳиларо марҳилаи нави рушди низоми ҳуқуқи кишвар номидан мумкин аст.

Президенти Чумхурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронии худ дар иҷлосияи XXI Шурои Олии Чумхурии Тоҷикистон 16 ноябри соли 1994 иброз намуда буданд, ки санаи 6 ноябри соли 1994 дар таърихи Чумхурии Тоҷикистон воқеаи бузург ба вуқӯ пайваست. Халқи тоҷик дар таърихи беш аз ҳазорсолаи давлатдорӣ бори аввал Конститутсияи Чумхурии Тоҷикистонро бо роҳи раъйпурсии умумихалқӣ қабул намуданд.

Накши Конститутсия ҳамчун қонуни асосӣ дар амалишавии ҳуқуқи озодиҳои шаҳрвандон

накши нихоят бузург дорад. Ин аст, ки як боби бузурги Конституция – боби дуюми он ба ҳуқуқ, озодӣ вазифаҳои асосии инсон ва шаҳрванд бахшида шуда, ҳамчунин ҳимояи онро тавассути санадҳои ҳуқуқи ба таври зайл муайян намудааст: *«Ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ба воситаи Конституция, қонунҳои ҷумҳурии ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки аз тарафи Тоҷикистон эътироф шудаанд, ҳифз мегарданд*», қисми 1-и моддаи 14 Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Дар баробари ин, маҳз яке аз омилҳои асосӣ, ки имрӯз Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба панҷгонаи беҳтарин Конституцияҳои ҷаҳон шомил мегардад, ба таври васеъ муқаррар намудан ва қафлат додани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар он мебошад.

Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар баробари муқаррар намудани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, инчунин қафлати таъмини баробарҳуқуқии онҳоро муқаррар намудааст. Яке аз ҳуқуқҳо ва қафлати давлатии шаҳрвандон тибқи Конституция, ин баробарҳуқуқии онҳо ба хидмати давлатӣ ва дастарсии баробари он мебошад. Мувофиқан, дар моддаи 27 Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон омадааст: *«Шаҳрванд ҳуқуқ дорад дар ҳаёти сиёсӣ ва идораи давлатӣ бевосита ва ё ба воситаи вакилонаш иштирок намояд. Шаҳрвандон ба хидмати давлатӣ ҳуқуқи баробар доранд*».

Бояд хотирнишон намуд, ки баъд аз мустақил гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи қонунгузорӣ муайян намудани баробарҳуқуқии шаҳрвандон ба хизмати давлатӣ бори аввал ба шумор мерафт ва умуман падидаи хизмати давлатӣ падидаи нав маҳсуб меёфт. Таъмини баробарҳуқуқии шаҳрвандон ба хизмати давлатӣ, ки Конституция пешбинӣ намудааст, яке аз ҳуқуқҳои сиёсии шаҳрвандон маҳсуб ёфта, аз соҳибхитории халқ дарак медиҳад.

Идомаи мантиқии муқаррароти моддаи 27 Конституция дар Қонуни ҶТ “Дар бораи хизмати давлатӣ” аз соли 1998 ва баъдан қафлати ҳуқуқи баробарии шаҳрвандон ба хизмати давлатӣ танзими пурраи ҳудро дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи хизмати давлатӣ” аз 5 март соли 2007 ифода ёфт. Дар Қонуни мазкур яке аз принсипҳои қафлатдодашудаи давлат ин принсипи ихтиёрӣ ва дастрас будани хизмати давлатӣ мебошад, ки ифодаи ҳудро дар моддаи 7 Қонун дарёфтааст.

Муқаррароти моддаи Қонуни мазкур ҳуқуқи баробарии шаҳрвандонро хангоми қабул шудан ба хизмати давлатӣ мувофиқи лаёқату тайёрии касбии онҳо ва бидуни ҳеч гуна маҳдудият, аз ҷумла миллат, наҷод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ, маҷкеи сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, таҳсил ва молу мулк, ҳуқуқу озодихоро қафлат медиҳад. Дар баробари ин, дастрасӣ ба хизмати давлатӣ маънои фароҳам овардани шароитро барои пайдо кардани

имконият аз чониби аҳоли барои ишголи мансабҳои холии хизмати давлатӣ мебошад. Ин асосан ухдадории давлат ҷихати ҷалби аҳоли аз ҳама гуна кишри он ба хизмати давлатӣ мебошад. Муқаррароти мазкур ҳамзамон ифодакунандаи масъулияти давлат дар назди халқ, ки ҳамчун нишонаи давлати ҳуқуқбунёд мебошад, махсуб меёбад.

Бо ҳамин назардошт, ҳулоса кардан мумкин аст, нақш ва мавқеи Конститутсия дар қафолати ҳуқуқу озодихои шаҳрвандон, махсусан ҳуқуқи онҳо ба хизмати давлатӣ бориб буда, танзими ҳуқуқи он тибқи қонунгузори соҳавӣ низ дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда шудааст. Конститутсия сарчашмаи муҳимтарини ҳуқуқу озодихои инсон буда, қафолати марказии таъмин ва ҳифзи онҳо махсуб меёбад.

Наимҷон НАБОТОВ, ассистенти кафедраи ҳуқуқи маъмурӣ ва молиявии факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон